

Näringslivsstrategi 2030

Business Region Väst

1. Inledning

Fyrbodals kommunalförbund bildades 2005 och är en sammanslutning av 14 kommuner i Dalsland, norra Bohuslän och nordvästra hörnet av Västergötland.

Förbundet är en offentlig organisation som regleras i kommunallagen och styrs av en politisk styrelse, Förbundsdirektionen, som består av representanter från de 14 medlemskommunerna.

Förbundet har till ändamål att stärka medlemskommunernas intressen och att bidra till regional utveckling av Fyrbodalsregionen. Syftet är att stärka delregionen och samverka för utveckling och effektivt resursutnyttjande. Dessutom ska kommunalförbundet vara kommunernas part i samverkan och dialog med Västra Götalandsregionen kring tillväxtfrågor.

Ett övergripande mål för verksamheten är att stödja och utveckla det kommunala självstyret. Förbundet ska särskilt verka inom följande områden;

- Hållbar tillväxt och utveckling.
- Verksamhetsstöd och intressebevakning.
- Projekt som har till syfte att främja samordning och/eller samverkan inom områdena tillväxt och utveckling samt verksamhetsstöd.
- Ägaransvar för gemensamt ägda bolag och verksamheter.

Att arbeta strategiskt med hållbarhet är ett sätt att förbereda sig för framtiden. Det ställer stora krav på samverkan över flera nivåer och områden, initiativförmåga, kreativitet och uthållighet. Näringslivets förutsättningar till omställning och utveckling är centrala för att nå hållbarhetsmålen i Agenda 2030.

Under 2021–2030 års programperiod samlar Fyrbodals kommunalförbund därför näringslivsarbetet i en gemensam Näringslivsstrategi 2030.

Näringslivsstrategins genomförande är helt avhängigt av kommunernas och övriga aktörers insatser; deras kraftsamling och samverkan. Mandat och resurser ser olika ut, men ansvaret är gemensamt.

1.1. Avgränsning

Kommunalförbundets Verksamhetsplan visar hur hela förbundet är med och bidrar till omställningen enligt Agenda 2030 och de långsiktiga prioriteringarna som finns i Västra Götalandsregionens regionala utvecklingsstrategi, RUS2030, Klimat 2030 och Västra Götalandsregionens kulturplan 2020–2023.

Områden som infrastruktur och fysisk planering, bostäder, energiförsörjning, arbetsmarknads- och utbildningsområdet, hälsa, miljö och klimat är avgörande förutsättningar för samhällets utveckling i stort liksom för ett starkt och attraktivt näringsliv.

Strategier och handlingsplaner för dessa områden omhändertas dock i nationella, regionala och kommunala styrdokument liksom i kommunalförbundets Verksamhetsplan, Strukturbild Fyrbodals, Kompetensplattformsuppdraget, Regional infrastrukturplan, Nationell transportplan, Trafikförsörjningsprogrammet med flera och beskrivs i detta dokument utifrån utmaningarna inom det som kallas företagsklimat.

1.2. Bakgrund

Fyrbodals kommunalförbund har sedan bildandet 2005, bedrivit näringsliv- och tillväxtfrämjande arbete. Arbetet har fokuserats på att skapa nya arbetstillfällen genom att dels främja entreprenörskap och nyföretagande och genom att stärka företagens konkurrens- och innovationskraft. Dels genom att utveckla strukturer för att tillgodose företagens behov av rätt kompetens genom det kompetensplattformsuppdrag som näringsdepartementet gett Västra Götalandsregionen.

Detaljer i förbundets uppdrag har förändrats och utvecklats över tid genom de olika programperiodernas genomförandeplaner.

Under programperioden 2014–2020 implementerades det gemensamma företagsetableringskontoret Position Väst i förbundet. Genom Position Väst har också samverkan med Vara, Essunga och Grästorp utvecklats. Förbundsdirektionen antog i december 2018 en strategisk plan för Position Väst 2019–2024.

Verksamheten Affärsdriven miljöutveckling fick ett tydligt politiskt uppdrag att verka inom områdena fossilfria transporter, marin och skoglig bioekonomi.

Förbundets näringslivsutvecklare fick i uppdrag att utveckla samverkan mellan kommunernas näringslivsenheter och det näringslivsfrämjande systemet samt att initiera ett övergripande arbete med att förbättra företagsklimatet i Fyrbodals kommun.

Under programperioden har de kulturella och kreativa näringarna fått en alltmer framträdande roll i och med framtagandet av rapporten Kreativa Kraftfält Fyrbodals kommun. Ett gemensamt arbete för att stärka näringarna initierades i ett gemensamt nätverk bestående av kulturansvariga och näringslivsutvecklare. Ur nätverket har en arbetsgrupp bildats.

Nätverket Fiskekommunerna har fått sin hemvist i förbundet vilket också har bidragit till en ökad medvetenhet kring de marina och maritima näringarna. Genom kommunalförbundets arena för samverkan har de olika professionsnätverken utvecklats och roller och uppdrag har förtydligats. Ett arbete som visade sig ovärderligt under pandemin, då snabb informationsspridning, samordning av resurser och kortare beslutsvägar var nödvändiga.

Under förra programperioden har förbundet tillsammans med Västra Götalandsregionen och de övriga kommunalförbunden i regionen utvecklat processen för hantering och fördelning av de delregionala utvecklingsmedlen enligt den överenskommelse som upprättats mellan medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen. Genom den nya överenskommelsen har förbundet möjlighet att medfinansiera projekt och verksamheter samt att tillsätta en näringslivsstrateg, en kompetensförsörjningsstrateg, en miljö- och klimatsstrateg, en kulturstrateg och en projekt- och finansieringsstrateg.

2. BUSINESS REGION VÄST

I Västra Götalandsregionen finns idag; Business Region Göteborg, Business Region Skaraborg och Business Region Borås. De har olika innehåll och olika organisation men gemensamt är att de, tillsammans med medlemskommunerna ska bidra till att skapa fler arbetstillfällen och en hållbar tillväxt och utveckling i delregionens och regionens näringsliv.

Genom att samla förbundets näringslivsarbete under ett gemensamt namn, Business Region Väst, ökar tydligheten kring kommunalförbundets uppdrag såväl inom organisationen som gentemot externa intressentgrupper och över tid skapas ”en väg in” till delregionens näringslivsarbete.

2.1. Programförklaring

Business Region Väst är en del av Fyrbodals kommunalförbund och samlar förbundets nuvarande och framtida näringslivsarbete med målet att som stöd och i samverkan med medlemskommunerna arbeta långsiktigt för en hållbar och konkurrenskraftig näringslivsutveckling i delregionen Fyrbodals kommun, genom att:

- förbättra förutsättningar för att utveckla ett konkurrenskraftigt och attraktivt näringsliv i samverkan med kommuner, regionen, näringslivsstödjande aktörer, myndigheter, kompetens- och utbildningsaktörer samt akademi,
- bedriva och vidareutveckla en högkvalitativ företagsetableringsstödjande verksamhet för bolag och investerare som är intresserade av delregionen Fyrbodalsregionen,
- finansiera omställning, utveckling och innovation inom ramen för styrkeområden och i samverkan med delregionala utvecklingsnoder.

Strategin ska leda till att de strategiska målen i förbundets verksamhetsplan inom utvecklingsområdena "Näringsliv, kultur och attraktionskraft" samt "Utbildning och kompetensförsörjning" nås. Målen har också direkt koppling till Regionala utvecklingsstrategin, RUS 2030, Regionala kulturstrategin, Klimat 2030 och utvecklingsmålen i Agenda 2030.

2.2. Attraktionskraft

Fyrbodalsregionens läge som granne till två växande storstadsregioner, Göteborg och Oslo, gör Fyrbodalsregionen till ett attraktivt område för personer och företag som söker storstadens fördelar, utan nackdelarna. Skandinaviens befolkningsmässiga tyngdpunkt ligger här, vilket ger ett gott strategiskt läge för företag och investerare som vill nå hela marknaden i Sverige, Norge och Danmark.

Fyrbodalsregionen är beläget i en region som är en viktig logistisk knutpunkt med mycket logistisk aktivitet och stora godsflöden. Flera av kommunerna ligger i direkt eller nära anslutning till flygplats, hamnar, vägar och järnväg som är strategiskt utpekade på regional, nationell och EU-nivå. Att dessa är strategiskt angivna innebär bland annat att det finns incitament från flera instanser att tillsätta resurser för att fortsätta underhålla och utveckla infrastrukturen både nu och i framtiden.

Här finns dessutom vacker natur, tillgång till både sött och salt vatten, berg och dalar, tätorter och landsbygder och ett brett kulturliv. Kort och gott – ett Sverige i miniatyr med plats för *det goda livet*.

Näringslivet måste präglas av utvecklingskraft för att fortsatt vara attraktivt. Det skapar förutsättningar att attrahera och behålla den kompetens, det kapital och de verksamheter som krävs för att våra företag och samhällen ska blomstra.

Basen i Fyrbodalsregionens näringslivsstruktur utgörs av små och stora företag, många av dem världsledande inom sina branscher och ett starkt innovationssystem med högskola, universitet och utvecklingskluster i nära samverkan.

Med utgångspunkt i våra resursbaser och styrkeområden utgör Fyrbodalsregionens näringsliv en viktig drivkraft för utvecklingen av en hållbar, cirkulär och biobaserad ekonomi. De konkurrenskraftiga innovativa miljöerna, utvecklingsnoder, behöver goda förutsättningar för utveckling och samverkan, lokalt, delregionalt, regionalt och globalt.

3. STYRKEOMRÅDEN

Näringslivet i Fyrbodalsregionen består till största del av så kallade mikroföretag med färre än tio anställda och tillsammans med småföretag (10–49 anställda) utgör de 99,9 procent av alla företag. Flest företagare finns inom de bioekonomiska näringarna.

Antalet stora företag med fler än 250 anställda utgör visserligen bara en promille av alla företag, men de är en stark motor i näringslivet och står för nära 40 procent av den totala omsättningen och förädlingsvärdet i delregionen. Dessutom är drygt en tredjedel av alla anställda i näringslivet, anställda i ett stort företag. Flest stora företag i Fyrbodalsregionen finns inom tillverkande industri. De har ofta utländska ägare och verkar alla på en hårt konkurrensutsatt marknad, vilket innebär både risker och möjligheter.

Att identifiera och prioritera områden med potential för internationell konkurrenskraft och hållbar utveckling, så kallad smart specialisering, har en central roll i EU:s regionalpolitik och är en grund för satsningar inom EU:s regionalfondsprogram. Flera av Fyrbodalregionens styrkeområden återfinns som utpekade områden i Västra Götalandsregionens Smart Specialiseringsstrategi och Regionala Utvecklingsstrategi, RUS 2030.

3.1. Bioekonomiska näringar

Till de bioekonomiska näringarna räknas jordbruk, skogsbruk, fiskerinäring och jakt samt verksamheter som knyter an som till exempel livsmedelsproduktion, förädling och byggnation av träråvara, bioenergi, turism och design. Hit räknas även de maritima näringarna och verksamheter som knyter an till havet och Väneren som till exempel hamnverksamhet, båtbyggeri, energi, biomarina och marina livsmedel, vattenbruk och marin turism.

Delregionen har en lång historia inom de bioekonomiska näringarna och mycket av den gemensamma identiteten härstammar från dessa näringar. Både den långa kustlinjen mot Västerhavet och den mot innanhavet och sötvattenreserven Väneren, utgör styrkor för delregionen att fortsätta ta tillvara. Genom den breda kunskapen och långa erfarenheten inom de bioekonomiska näringarna har Fyrbodal ett starkt utgångsläge i omställningen till en mer biologiskt hållbar och cirkulär framtid.

3.2. Besöksnäring och handel

Besöksnäringen är ett samlingsbegrepp som består av olika branscher inom till exempel handel-, flyg-, hotell-, och resebranscherna och mötesindustrin som är riktade till och konsumeras av människor när de reser till och vistas på platser utanför sin vanliga omgivning.

I Fyrbodal är både besöksnäringen och handeln viktiga branscher på flera sätt. Här finns de viktiga instegsjobben för den unga arbetskraften, här skapas attraktionskraft till vårt område och här skapas en stor del av skatteintäkterna.

Gränshandeln längs norska gränsen är betydande och omsätter drygt nio miljarder kronor per år. E-handeln har tagit stora kliv framåt på kort tid och ställer krav på hållbara logistiklösningar med både fossilfria transporter och effektiv lagerhållning.

3.3. Hållbar industri och framtidens mobilitet

Innovativ industri rymmer såväl produktion, nya material, resurseffektiv process- och produktutveckling, och industrinära tjänster som digitalisering, energiförsörjning och cirkulära affärsmodeller.

Framtidens mobilitet samlar styrkan i fordons-, flyg- och rymdindustrin. Här inkluderas både person- och godstransporter samt logistik, elektrifiering och ökad tillgång till nya typer av tjänster.

Flera stora branscher inom industrin finns representerade i Fyrbodalsregionen. Här finns världsledande företag med spetsteknologier, tillsammans med akademi och andra utvecklingsaktörer är de motorer för forskning och utveckling i delregionens utvecklingsmiljöer.

3.4. Kulturella och kreativa näringar

Inbegriper områden som till exempel arkitektur, audiovisuellt (dataspel, film, tv och radio), bild och form, kulturarv, litteratur och press (bibliotek, litteratur och press), litterärt och konstnärligt skapande, mode, reklam och scenkonst.

Förutom att vara viktiga näringar i sig själva och starkt bidra till delregionens attraktivitet pekar forskning ut konst och kultur som en tydlig drivkraft och grogrund för innovation genom sin förmåga att utmana gränser och bryta invanda mönster såväl som skapa mötesplatser över sociala och mentala gränser.

4. UTVECKLINGSNODER

Innovation är ett område som under lång tid legat i fokus för svensk näringspolitik. I takt med att ekonomin blir alltmer kunskapsbaserad och innovationsdriven, blir förmågan till utveckling och förnyelse central för företagets konkurrenskraft.

Kunskapen kring vad som påverkar innovationer hos företag på landsbygderna är dock begränsad eftersom studier inom detta område i hög grad har fokuserat på större företag och miljöer som finns i städer och storstadsregioner, vilka allmänt betraktas som ekonomins innovations- och tillväxtmotorer.

Den befintliga innovationspolitiken, på nationell och regional nivå, riskerar att missa många av de behov och utmaningar som specifikt rör små företag och i synnerhet små företag i landsbygdskommuner.

Mot denna bakgrund har kommunalförbundet låtit genomföra en innovationsundersökning i syfte att samla in information om innovationsbenägenheten i företag i de 14 medlemskommunerna. Undersökningen genomfördes i april 2020 och datainsamlingen skedde genom telefonintervjuer med 800 företag i delregionen.

Undersökningen visade bland annat att det visserligen finns en hög grad av innovation hos företagen i Fyrbodal men att den till största delen består i att företagen tar till sig innovationer och utvecklar sin verksamhet genom "successiva förbättringar". Få företag bidrar med innovationer som är nya utanför det egna företaget. När det gäller samverkan är det få företag som samverkar med forskningsmiljöer men desto fler som samverkar med andra företag i samma branscher att dessa kan vara såväl leverantörer eller kunder som konkurrenter.

Med den ökande konkurrensen och komplexiteten ökar också behovet av att fler företag är med och bidrar till innovationer som gör att hållbarhetsmålen i Agenda 2030 nås.

Inom delregionen har ett antal platser identifierats där det över tid utvecklats en nära samverkan mellan forskning, akademi, näringsliv och offentlig sektor, där verksamheten bygger på delregionens styrkeområden och det finns en uttalad ambition att vara en nod och mötesplats för innovation, forskning och utveckling.

Flera av dessa utvecklingsnoder är redan idag starka magneter som bidrar till det befintliga näringslivets utveckling och skapar en "god jordmån" för innovation. Några är dessutom attraktiva för nya företagsetableringar och investeringar inom respektive styrkeområde, medan andra har potential att bli det.

Strömstad och Uddevalla är exempel på kommuner där samarbete mellan kommun, näringsliv och akademi har inletts med syfte att stärka en nodutveckling inom ett identifierat styrkeområde.

4.1. Gröna Klustret Nuntorp

Gröna Klustret Nuntorp bildades 2018 och är en klustermiljö som ger förutsättningar för forskning, utbildning och överföring av kunskap för att bidra till utveckling i Fyrbodals kommuner inom de gröna näringarna och näraliggande branscher. Målsättningen är bland annat att utveckla en plattform för skogliga frågor. Gröna Klustret finns i Brålanda, Vänersborgs kommun.

4.2. Innovatum Science Park

Innovatum Science Park med PTC som test och demomiljö har uppdraget att skapa ett långsiktigt konkurrenskraftigt regionalt näringsliv genom fokuserade satsningar på framtidsinriktade, hållbara och storskaligt genomförda lösningar med industriell teknik som bas.

I Innovatumgruppen ingår även Energikontor Väst, Wargön Innovation, Innovatum Science Center och Saab Car Museum, som alla verkar för att bidra till ökad hållbarhet och utveckling i Västsverige.

Innovatum Science Park har sitt huvudkontor i Trollhättan och finns representerat på flera platser i delregionen.

4.3. Kristineberg Center

Forsknings- och innovationsmiljön Kristineberg Center drivs av Göteborgs Universitet, Chalmers, KTH, IVL Svenska miljöinstitutet, RISE Research Institutes of Sweden, Innovatum Science Park och Lysekils kommun med nära koppling till det västsvenska Maritima klustret.

Kristineberg identifierar strategisk forskning och innovationer med målsättningen att skapa en hållbar blå tillväxt som samtidigt bidrar till att uppnå de miljö kvalitetsmål och globala mål som berör havet.

Genom partnerskap med bland andra Tjärnö Marina Laboratorium erbjuder Kristineberg Center avancerad marin infrastruktur, testbäddar och demomiljöer såväl som en mötesplats för forskning, innovation och företagsutveckling.

Kristineberg Center finns i Fiskebäckskil, Lysekils kommun.

4.4. Mötesplats Steneby

Mötesplats Steneby arbetar med kulturdriven samhällsutveckling för att det ska vara möjligt att bo och arbeta på landsbygden. Noden stödjer idéer, samarbeten och företagande som är kopplad till konst, design och hantverk med särskilt fokus på trä, metall och textil.

Mötesplats Steneby är en del av GU Ventures, Göteborgs universitets holdingbolag, med uppdrag från Västra Götalandsregionen som hjälper konstskapare att bygga upp ett robust kulturlandskap i Dalsland.

Mötesplats Steneby har ett nära samarbete med bland andra Not Quite i Fengersfors, Åmåls kommun.

Mötesplats Steneby finns i Dals Långed i Bengtsfors kommun.

4.5. Sotenäs Symbioscentrum

Sotenäs Symbioscentrum arbetar med cirkulär ekonomi genom industriell och social symbios, med havet som utgångspunkt.

Sotenäs Symbioscentrum är en utvecklingsplattform och verkar som mötesplats för företag, akademi, skola och offentlig sektor. Målsättningen är att sammanföra människor för att skapa innovation, företagande, utbildning och sysselsättning.

Sotenäs Symbioscentrum är placerat i Kungshamn, Sotenäs kommun.

4.6. Wargön Innovation

Wargön Innovation har som mål och uppdrag att möjliggöra produktion av framtidens hållbara material inom biomaterial och textil och är en etablerad del av det svenska innovationssystemet.

Wargön Innovation är en innovationsmiljö som drar nytta av det starka industriella kunnandet i regionen för att bland annat möta textilindustrins utmaningar och lotsar nya materialinnovationer vidare i parallell affärs- och teknikutveckling. Målet är att göra resan från laboratoriets idé- och gramskala till marknadsfärdiga produkter.

Wargön Innovation är en del av Innovatum Science Park. Wargön Innovation finns i Wargön, Vänersborgs kommun.

5. UTMANINGAR

Då och då i världshistorien inträffar sällsynta och oförutsägbara händelser med omvälvande konsekvenser och de upplevs som en blixt från klar himmel. Inte sällan är de resultatet av en ny teknisk landvinning. Gemensamt är att de i efterhand ofta markerar slutet på en epok och början på en annan.

Coronapandemin kanske mer kan liknas vid en tidsaccelerator som rekordsnabbt förflyttat individer, företag och myndigheter minst tio år framåt i tiden, både när det gäller att omvärdera vårt sätt att leva, arbeta, resa och konsumera och att på allvar anamma den teknik som redan finns tillgänglig.

Med utgångspunkt i den kunskap som finns brukar fem megatrender pekats ut som har och får betydelse för såväl samhälls- som näringslivsutveckling;

Demografi – åldrande befolkning och urbanisering

Teknologi – digitalisering, automatisering, sammanflätade system

Ekonomi – globalisering och ett ökande ömsesidigt beroende mellan platser

Miljö – tilltagande resursbrist och klimatförändringar.

Värderingar – ökad polarisering

I Näringslivsstrategi 2030 beskrivs några av de utmaningar som följer på dessa megatrender och vilka konsekvenser de får för näringslivet i Fyrbodalsregionen. Hur de långsiktigt påverkas av Coronapandemin kommer tiden att utvisa.

5.1. Kompetensförsörjning och utbildning

En väl fungerande kompetensförsörjning är avgörande för näringslivets konkurrenskraft.

Oavsett bransch och storlek på företaget är det en stor utmaning att hitta rätt person till rätt plats. Om företagen ska kunna förbättra sin verksamhet och utveckla sina produkter och tjänster krävs tillgång till rätt medarbetare. Det är helt enkelt avgörande att företagens kompetensförsörjning fungerar på ett bra sätt.

En viktig del handlar om utbildningssystemets kvalitet, relevans och förmåga att motivera och rusta elever och studenter att fullfölja sina studier, vilket är avgörande för att sedan kunna bygga på sina kunskaper ytterligare. Inte minst viktigt för framtida konkurrenskraftiga företag är skolans satsningar genom hela utbildningssystemet när det gäller entreprenöriella – och *intraprenöriella* – kompetenser, det vill säga förmågan att praktiskt omsätta idéer och teoretiska kunskaper i handling.

Dagens arbetsmarknad skiljer sig mycket ifrån hur den såg ut för 20–30 år sedan. Idag är kontinuerlig kompetensutveckling genom hela yrkeslivet en förutsättning för att hålla sig ajour med arbetsmarknaden och för att verksamheter ska kunna vara konkurrenskraftiga. Det handlar både om att tillvara kompetens genom validering i samverkan med arbetslivet och att skapa möjligheter att kunna röra sig mellan olika utbildningsnivåer, exempelvis högskola och yrkeshögskola. Viktigt är också att differentiera begreppet kompetensförsörjning till att även omfatta lärande som sker i arbetet och att på olika sätt knyta spetskompetenser till sin verksamhet. Livslångt lärande är en central del i arbetslivet, såväl för individens egen utveckling och konkurrenskraft på arbetsmarknaden, som för företagens förmåga att konkurrera på en global marknad.

En fortsatt utveckling med bristande matchning mellan utbud och efterfrågad kompetens kan få effekten att företag flyttar sin verksamhet eller inte väljer att etablera sig eller investera i Fyrbodalsregionen.

5.2. Företagsklimat

Ett livskraftigt näringsliv lägger grunden för skatteintäkter och är avgörande för att skapa attraktiva och hållbara kommuner och regioner.

Åtta av tio företagare har någon gång kontakt med kommunen. Rätt kunskap och bemötande bidrar till ett bra företagsklimat. Men det handlar också om tillgången till lokaler, mark för expansion, energiförsörjning, infrastruktur och inte minst kompetensförsörjning.

Lika viktig är tillgången till attraktiva bostäder, fungerande kollektivtrafik, bra skolor, samhällsservice, möjlighet till en rik fritid och upplevd trygghet.

Enligt Sveriges kommuner och regioner, SKR:s, servicemätning Insikt som mäter hur nöjda företagen som haft kontakt med kommunen är med hur deras ärende hanterats, har en majoritet av kommunerna i Fyrbodal förbättrat sig mellan åren 2018 och 2020. Åtta av de kommuner som genomför mätningen har högre index, det vill säga högre kundnöjdhet, än genomsnittet för Sveriges kommuner.

Mätningen omfattar myndighetsområdena; brandskydd, bygglov, markupplåtelse, miljö- och hälsoskydd, livsmedelskontroll och serveringstillstånd.

Medan Insikt mäter kommunernas servicegrad, mäter Svenskt Näringsliv årligen attityden till företagande hos kommunerna, Företagsklimat. Enligt mätningen 2021 låg endast tre av delregionens 14 kommuner bland de 100 bästa kommunerna i landet, medan sju återfanns i bottenkiktet, plats 227 till 283 av 290 kommuner.

En konstant låg ranking i företagsklimatmätningar kan få konsekvenser att företag inte väljer att investera eller etablera sig i delregionen.

5.3. Hållbar industri och framtidens mobilitet

Industrin står inför ett avgörande paradigmskifte i form av den fjärde industrirevolutionen eller Industri 4.0 som den också kallas. Målet är att nå den smarta fabriken, som med uppkopplade produkter och system som hanterar informationen styr sig själv i syfte att minska ledtider och omställningar samtidigt som man ökar flexibiliteten och förädlingsgraden. Förändringen går mycket snabbt och företagens förmåga till att ställa om är avgörande för att bibehålla sin konkurrenskraft.

Teknik med koppling till Industri 4.0, såsom Internet of things, Artificiell intelligens och Machine learning, Big data, Cyber security, etcetera är också i hög grad tillämpliga i det övriga samhället, exempelvis inom sjukvård och fintech.

Fyrbodalsregionens läge mitt emellan Oslo och Göteborg skapar goda förutsättningar och gör området attraktivt för många olika typer av etableringar, inte minst logistiketableringar och industriell verksamhet, men det skapar också utmaningar i form av många tunga transporter genom vår region liksom mobiliteten över EU:s yttre gräns för såväl persontrafik som godstrafik.

Just godstransporter är en av nyckelfaktorerna i den gröna omställningen. För att Fyrbodals ska kunna möta den omställningen och fortsatt vara konkurrenskraftig som logistikregion måste samverkan mellan näringslivet, myndigheter och forskning stärkas. Coronapandemin har tydligt visat på behovet av att långsiktigt säkra mobiliteten i Norden över landsgränserna.

Människor vill gärna ha stadens tillgänglighet och landsbygdens lugn med närhet till naturen. I områdena utanför tätorterna finns stora utmaningar kopplade till detta, såsom kollektivtrafik, närhet till infrastruktur och utbudet av fritidssysselsättning. I spåren av Corona har det blivit tydligt vilka möjligheter som finns med en mer digitaliserad arbets-/studieplats.

Samtidigt som digitaliseringen skapar nya möjligheter och ökar tillgängligheten inte minst för landsbygderna riskerar centrumkärnorna att stå med fler tomma lokaler, ökad otrygghet och minskad attraktivitet.

Genom ökade möjligheter att arbeta på distans kan företag på ett enklare och mer hållbart sätt knyta expertkompetens till sig som inte nödvändigtvis finns på den aktuella orten. Studenter kan ha anställning kopplat till studier, samt genomföra projekt- och examensarbeten på företag och verksamheter i hela Fyrbodalsregionen.

Utveckling innebär att krav på robust el- och dataförsörjning som är grundläggande för att flera samhällskritiska funktioner ska fungera ökar. Det gäller även för näringslivet och behöver prioriteras lika högt som annan infrastruktur. Fiber- och mobilnätet behöver byggas ut för att öka graden av jämlikhet och tillgänglighet inom hela Fyrbodalsregionen.

5.4. Ökande konkurrens och hållbar omställning

Förändringstakten i samhället ökar och ställer stora krav på alla företags innovationsförmåga och snabba rörlighet. Samverkan och kunskapsöverföring blir därför allt viktigare när traditionella branscher och produkter och tjänster vävs samman på nya sätt. Vilket ställer nya krav på näringslivets utveckling. Att agera hållbart ur samtliga dimensioner socialt, ekologiskt och ekonomiskt bedöms bli avgörande för företag som vill gå starka ur samhällsförändringar.

Fyrbodals näringslivsstruktur med både spets och bredd ger goda förutsättningar att möta utmaningarna och den ökande konkurrensen. Det kräver dock dels att kunskapsinnehållet i det som produceras ökar, det vill säga att vidareförädlingen av våra basresurser i högre utsträckning behöver ske lokalt. Dels att mottagarkapaciteten i näringslivet ökar, det vill säga företagens förmåga att ta till sig och implementera nya tekniska lösningar, processer och kompetenser.

För att nå klimatmålen krävs omfattande investeringar i ny teknik som ofta inte är kommersialiserad. Industrin har en viktig roll att spela inte bara genom att minska sina egna utsläpp utan också genom att till exempel framställa förnybara cirkulära produkter som kan ersätta fossila och därigenom bidra till en cirkulär och biobaserad ekonomi.

Genom att utveckla klimatsmart teknik som kan bidra till mer cirkulära och fossilfria lösningar skapas konkurrensfördelar, sysselsättning och exportmöjligheter, samt nya samarbeten mellan aktörer för ny innovationskraft.

Fyrbodalsregionen har en tydlig könsuppdelad branschstruktur, det finns också könsrelaterade skillnader i lönenivåer och det är mer utmanande för kvinnor och personer med utländsk bakgrund att starta och driva företag. Social hållbarhet skapas genom ett medvetet arbete för att minska könsuppdelningen och skapa ett inkluderande näringsliv.

5.5. Mångfald, jämställdhet och demografi

Mångfald, kunskap och samverkan är tre grundläggande förutsättningar som tillsammans skapar en grogrund för innovations- och utvecklingskraft. Forskning visar att företag som i ledningen såväl som bland medarbetare drivs av människor med olika bakgrund, kompetenser och kön har både högre lönsamhet, är mer innovativa och överlever längre på marknaden.

En mångfald av branscher, entreprenörer, företag, företagare och medarbetare bidrar till förnyelse, stärkt innovationsförmåga och ökad konkurrenskraft samtidigt som sårbarheten minskar vid konjunktursvängningar.

Även om statistiken visar att fler kvinnor, liksom personer med utländsk bakgrund, är/blir företagare, så är valet av bransch fortfarande traditionellt. Båda grupperna är överrepresenterade inom olika servicebranscher.

Den bristande mångfalden och jämställdheten får konsekvenser där till exempel personer med utländsk bakgrund i betydligt högre utsträckning lyfter fram svårigheten att få finansiering för att starta och utveckla företag. Uppföljningen av de företagsstöd som staten erbjuder via Almi visar också en tydlig trend. Endast en av tio som tar del av stöden är kvinnor. Samtidigt tar fler kvinnor än män del av inspirationsaktiviteter och rådgivningar som anordnas inom det näringslivsfrämjande systemet vilket visar på stor potential i målgruppen.

Det är en viktig del av det ekonomiska kretsloppet att företag startas, byter ägare eller läggs ner. Men när fullt fungerande företag lägger ner på grund av uteblivet generations- eller ägarskifte är det ett slöseri som riskerar både värdefulla jobb och ekonomisk välfärd.

I Sverige utgör företagare nio procent av alla sysselsatta i åldersgruppen 16–64 år och hela 42 procent i åldersgrupperna 65–74 år. Bland personer över 70 år som fortfarande är sysselsatta är majoriteten företagare, enligt SCB. Av de kommuner i landet som har högst andel företagsledare äldre än 65 år återfinns några av Fyrbodals medlemskommuner.

6. STRATEGISKA VÄGVAL

Ett starkt och brett näringsliv med många framgångsrika företag är en förutsättning för ett gott liv i hela Fyrbodalsregionen. Den ojämna geografiska fördelningen med trekärnigt befolkningscentra i söder och glesa landsbygder i norr

skapar stora utmaningar för delregionens förmåga att bidra till Västra Götalandsregionens långsiktiga prioriteringar;

- Stärka innovationskraften
- Bygga kompetens
- Öka inkluderingen
- Knyta samman Västra Götaland

De fyra prioriteringarna hänger ihop och är förutsättningar för varandra. För att vara framgångsrika i arbetet att skapa ett starkt och brett näringsliv, behöver alla fyra adresseras även om näringslivsstrategin väljer att fokusera på två av dem.

6.1. Stärka innovationskraften

- *För ett konkurrenskraftigt näringsliv i framkant*

6.1.1. Arena för samverkan

I flernivåstyret inom Västra Götalandsregionen har delregionerna en stark och avgörande roll. På strategisk nivå med representation i regionens Beredningen för hållbar utveckling, BHU, i utvecklingsarbetet, liksom på en mer operativ nivå där kommunerna får draghjälp med att utveckla de lokala förutsättningarna och det operativa arbetet i samarbete med andra, exempelvis i frågor som rör företagsklimat och trygghetsfrågor.

Genom Business Region Västs nätverk och partnerskap utvecklas kontaktytor och skapas synlighet för deltagarna långt utanför den egna kommunen, delregionen och regionen.

Fyrbodalsregionen utgör Västra Götalandsregionens yttre gräns mot EU. Sverige och Norge är varandras största handelspartners och Norge är även en viktig del av norra Bohuslänns och Dalslands arbetsmarknadsområde.

6.1.2. Cirkulära affärsmodeller och bioekonomi

Produkter och tjänster som baseras på förnybar energi och råvaror från jord, skog och vatten är nyckeln till att bryta beroendet av olja och andra fossila resurser. Fyrbodalsregionen har genom sina resursbaser möjlighet att gå i täten. Det finns med andra ord goda möjligheter att utveckla och stärka cirkulär produktion och konsumtion som inte äventyrar den biologiska mångfalden.

Innovationer behöver utvecklas, testas och skalas upp. Nya affärsmodeller med förändrade värdecykler ökar behovet av samverkan på både företagsnivå och systemnivå. Genom att några går före öppnas möjligheter för andra branscher och samhällssektorer att haka på och driva processen vidare.

6.1.3. Företagsetableringsservice

Företag som önskar etablera sig på en ny plats har ofta flera alternativ att välja mellan som uppfyller företagets kravlista. För att en kommun ska vara ett intressant alternativ krävs att företagets behov av relevant information, snabb service och bra bemötande tillgodoses. Det befintliga näringslivet, utbildningssystemet, relevant forskning och utveckling är viktiga parametrar i urvalsprocessen. Sekretessen är, liksom tiden ofta en viktig faktor, konkurrensen om att väljas är mycket hård.

Utländska företagsinvesteringar är ofta komplexa och kan innebära att mycket kapital tillförs regionen liksom att många nya arbetstillfällen skapas eller att befintliga räddas kvar. Men konkurrensen mellan ägarnas enheter i olika länder i samband med till exempel konsolideringsinsatser kan innebära både hot och möjligheter för Fyrbodalsregionen.

Business Region Västs företagsetableringsservice är Position Väst som i samverkan med kommunerna och näringslivsfrämjande aktörer och genom ett proaktivt och uppsökande arbete lyfter hela delregionens konkurrenskraft. Genom samverkan kan kompetens och offertberedskap byggas upp där kommunerna

drar nytta av varandras erfarenheter. Position Västs partnerskap med Business Sweden är mycket värdefullt för kommunerna inte minst när det gäller stora utländska investeringar.

6.1.4. Projektplattform

Samhället såväl som näringslivet står inför stora utmaningar. Genom projekt som form och arbetssätt skapas fokus, drivkraft och en testmiljö för nya lösningar, samtidigt som projekt ofta drivs i korta cykler och arbetet riskerar att "rinna ut i sanden" när projektet avslutas.

Business Region Västs projektplattform fungerar som en startmotor vars syfte är att inspirera och motivera näringsliv, akademi, organisationer samt utbildnings- och näringslivsfrämjande aktörer att skapa och driva projekt där gränser tänjs och nya innovativa lösningar på gamla och nya utmaningar testas för att kunna skalas upp.

Plattformen är också en garant för att kunskapen som projekten bygger upp tas tillvara och implementeras i befintliga verksamheter såväl som i byggstenar för nya projekt och/eller verksamheter. Genom plattformen skapas en arena för samverkan och synergier mellan olika projekt och verksamheter kan tas tillvara.

Genom uppväxling av delregionala utvecklingsmedel, så kallade DRUM, kan förstudier och projekt finansieras.

6.2. Bygga kompetens

– *För bättre kompetensförsörjning och livslångt lärande*

6.2.1. Kompetensplattform

Kompetensförsörjning beskrivs som ett av företagets största hinder för tillväxt och omställning. Förmågan att möta framtiden med rätt kompetens är den största och viktigaste utmaningen och är en strategisk fråga för alla organisationer oavsett bransch, storlek eller verksamhet.

En väl fungerande kompetensförsörjning kännetecknas av en effektiv matchning av utbud och efterfrågan av kompetens.

Kompetensplattform är ett verktyg för att möta behovet av bättre matchning i näringsliv och offentlig sektor. Det övergripande syftet med kompetensplattformarna är att få en bättre kunskap om kompetensförsörjningsbehov på kort och lång sikt samt att samordna aktörer på regional och delregional nivå med ansvar inom kompetensförsörjning.

I arbetet ingår bland annat att bidra till en ökad samverkan kring kompetensförsörjning. Det vill säga, verka för att matcha utbud och efterfrågan på arbetskraft, med helhetssyn på hela systemet kring kompetensförsörjningen, inklusive alla aktörer.

Kompetensråd Fyrbodals, som består av representanter från näringslivet, akademi, utbildningsaktörer, näringslivsfrämjande aktörer och offentlig sektor, utgör tillsammans med branschspecifika kompetensråd och Teknik College grunden i plattformen.

7. STRATEGISKA MÅL

Fyrbodals kommunalförbund har fem strategiska utvecklingsområden för perioden 2021–2023. Inom varje område finns strategiska mål som beskriver ett önskvärt läge för Fyrbodalsregionen på cirka tio års sikt.

De strategiska målen ska ses som en inriktning för Fyrbodalsregionen som helhet som kan nås genom medlemskommunernas och övriga aktörers samverkan och gemensamma satsningar.

Mandat och resurser ser olika ut, men ansvaret är gemensamt.

Kopplat till varje strategiskt mål finns årliga handlingsplaner som beskriver de insatser som planeras för att nå de strategiska målen.

7.1. Näringsliv, kultur och attraktionskraft

7.1.1. Företagsklimat, struktur och omställningskapacitet

Fyrbodalsregionen har ett gott företagsklimat som uppmuntrar till entreprenörskap och företagande, skapar fler arbetstillfällen, mer skatteintäkter och ett ökat välstånd. Näringslivet är differentierat och hållbart samt utgör en stark del av tillväxtregionen Västra Götaland och den svensk-norska gränsregionen. Genom ett nära samarbete mellan näringsliv och utbildningsanordnare finns det en god omställningskapacitet som i sin tur skapar förutsättningar för en god kompetensförsörjning och väl genomförda generationsväxlingar. Fyrbodalsregionen rymmer flera utvecklingsnoder med stark koppling till forskning och utveckling, och som driver på den delregionala utvecklingen.

7.1.2. Innovation, styrkeområden och investeringsvilja

Befintliga bolag väljer att expandera i Fyrbodalsregionen och allt fler svenska och utländska bolag väljer att etablera sig och investera här, via vårt gemensamma proaktiva företagsetableringsarbete. Förutsättningarna är mycket goda genom att företag och entreprenörer inom styrkeområdena industri och handel, besöksnäring, blå och gröna näringar, samt kreativa och kulturella näringar, skapar global konkurrenskraft i nära samverkan med akademi, institut, finansiärer och offentlig sektor. Här finns även grogrund för nya styrkeområden att växa fram. Företagen i Fyrbodalsregionen får ett gott stöd av innovationssystemet när det gäller samverkan, innovationer och utvecklandet av en cirkulär ekonomi. Innovationssystemet är robust, välkänt och en viktig del av det västsvenska innovationssystemet. De näringslivsfrämjande aktörernas roller är väl definierade och har en god samverkan med kunden i fokus.

7.1.3. Kultur och attraktionskraft

Fyrbodalsregionen har en stark attraktionskraft utifrån ett hållbarhetsperspektiv. Här finns en stor variation och en stark utveckling av platser och miljöer där människor kan bo, arbeta och studera. Kommunerna samverkar för att erbjuda boende och besökare tillgängliga och levande bibliotek samt ett aktivt kulturliv. Det finns goda förutsättningar för en meningsfull fritid, bland annat genom Fyrbodalsregionens stora natur- och kulturarv och unika kulturmiljöer. Gestaltad livsmiljö och offentlig konst är en självklar del av samhällsplaneringen.

7.2. Kompetensförsörjning och utbildning

7.2.1. Arbetskraft, behovsstyrd utbildning och utbildningsnivå

Tillgången till arbetskraft med rätt kompetens är god i hela Fyrbodalsregionen. Människor som nyligen flyttat till Sverige är en resurs som tas tillvara. Vägledning och utbildning är behovsstyrda och leder till arbete efter avslutade studier för alla ungdomar. Utbildningsnivån i Fyrbodalsregionen ökar och allt fler söker till eftergymnasiala utbildningar. Vuxen- och yrkesutbildningar är väl utbyggda och möjliggör ett livslångt lärande.

7.2.2. Samverkan och tillgänglighet

Fyrbodalsregionen har starka utvecklingsnoder och en god samverkan mellan utbildningsanordnare och aktörer inom exempelvis arbetsliv, regional förvaltning samt forskning och innovation. Utbildningsutbudet håller hög kvalitet, är dimensionerat och tillgängligt utifrån arbetslivets och individens behov. Förbundet har utvecklade former för att stödja omställningen på arbetsmarknaden tillsammans med kommuner, region, stat och näringslivets parter.

7.2.3. Forskning och utveckling

Forskning och utveckling (FoU) inom utbildningsområdet är etablerat och stöder kommunernas skolutveckling samt kompetensförsörjningen i Fyrbodalsregionen.

7.2.4. Skolavhopp, resultat och jämlikhet

Kommunerna i Fyrbodalsregionen har utvecklade metoder för ökad skolnärvaro och minskade skolavhopp så att alla ungdomar når grundläggande mål i grundskolan och gymnasiet. Studier är i minskad grad könsstereotypa. Alla har likvärdiga, jämlika och jämställda möjligheter till högre utbildning oavsett kön.

8. RESURSER

8.1. Finansiering

Årligen tillförs kommunalförbundet delregionala utvecklingsmedel, DRUM, från Västra Götalandsregionen (Regionala utvecklingsnämnden, Kulturnämnden och Miljönämnden) under förutsättning att de växlas upp med motsvarande belopp av kommunala medel. Utöver DRUM tillförs förbundet medel från regionen för att finansiera förstudier och analyser. År 2021 uppgick DRUM till 21,5 miljoner kronor.

Medlen används för att finansiera utvecklingsprojekt, verksamheter och strategiska funktioner inom delregionen.

Genom DRUM kan Business Region Väst medfinansiera stora utvecklingsprojekt som finansieras via EU:s regionalfond och socialfond liksom andra finansiärer som till exempel Vinnova med flera. På så sätt växlas årligen de medel som avsätts från medlemskommunerna och Västra Götalandsregionen upp.

8.2. Kompetens

Business Region Västs medarbetare har lång erfarenhet från såväl det privata näringslivet som offentlig sektor och politiskt styrda organisationer.

Samverkan är en integrerad del av verksamheten och genom nätverk och partners inom och utanför delregionen säkerställs tillgång till relevant specialistkompetens.

Genom att arbeta tillsammans blir Business Region Väst en stark röst och en partner till Västra Götalandsregionen och andra offentliga aktörer. I alla samarbeten bidrar Business Region Väst med kunskap och kompetens.

8.3. Kommunikation

Business Region är ett etablerat begrepp för regionalt och delregionalt plattformarbete gentemot näringslivet och bidrar till att företag och andra aktörer inom näringslivsområdet förstår "vem de pratar med".

Business Region Väst är ett nytt varumärke inom Fyrbodals kommunalförbund. Namnvalet följer andra varumärken inom delregionen som till exempel; Position Väst, Högskolan Väst, Almi Väst, Connect Väst, Radio Väst, Kunskapsförbundet Väst med flera.

Genom Business Region Väst kan "en väg in" skapas för alla intressentgrupper och en samlad kommunikation kring delregionens näringslivsarbete möjliggör större genomslag.

Business Region Väst är en del av Fyrbodals kommunalförbund och ska följa de riktlinjer och kommunikationsstrategier som fastställts av förbundet.

Kommunikationen ska vara trovärdig, relevant, sammanhållande och bidra till en ökad attraktivitet i hela delregionen.

9. UPPFÖLJNING

Näringslivsstrategins genomförande och aktiviteter beskrivs i handlingsplaner som årligen upprättas och som är en del av kommunalförbundets Verksamhetsplan.

Resultatuppföljning av genomförda insatser sker löpande och redovisas tertialvis till kommunalförbundets politiska ledning Förbundsdirektion, samt i förbundets årsredovisning.

Näringslivsstrategi 2030 ska granskas i sin helhet och vid behov revideras, en gång per mandatperiod.

Business Region Väst sammanställer årligen en uppföljning av de projekt och verksamheter som beviljats regionala projektmedel inom ramen för Näringslivsstrategi 2030, där lärdomar och effekter framgår.

Business Region Väst sammanställer årligen en uppföljning av upplevd nytta, effektivitet och nöjdhet med de nätverk och samverkansavtal som drivs.

./.